

KJAK

Víst fremur KVF lógarbrot!

KVF hevur váttað skrivliga, at ærumeiðing, grundað á ósannindi, skal ikki rættast



Óli Jacobsen

Fyrst í oktober hevði Simun Absalonsen, grannskoðari, grein í Sosialinum um lýsingina hjá KVF av skattamálinum hjá Eik. Ein niður-støða hjá Símunni var, at KVF hevði framt lógarbrot í hesum máli, har tað við lóg er álagt fjølmiðlum “at halda góðan fjølmiðlasið.

Beinanvegin gjørdi nýggi stjórin í KVF vart við, at eina slíka skuldseting kundi stovnurin ikki lata sita á sær. Tí skuldi gerast ein innanhýsis kanning í KVF at eftirmeta hesi tíðindi. Her skal ikki støða takast til hetta mál.

Prógv er longu fyri greiðum lógarbroti

Men í hesi grein skal verða gjørdur ein samandráttur av einum máli, har tað er skjalprógvað, hvussu KVF fremur lógarbrot við tíðindum, sum eru bygd á ósannindi. Hetta dømi er so mikið “gott”, at tað talar fyri seg. Tí er ikki neyðugt við øðrum eftirmetingum.

Fyrst í oktober 2010 byrjaði KVF at lýsa eitt starvsfólkamál í einum fakfelag, har tað var greitt, at grundleggjandi starvsfólkarrættindi vóru brotin. Málið varð í fyrsta umfari lýst sambært galdandi fjølmiðlareglum. Hetta fekk arbeidsgevaran í málinum at geva ilt av sær móttvegis KVF. Tá varð ein annar journalistur í KVF settur at dekkja málið. Her er tað, at henda søgan byrjar.

KVF bar tíðindi, sum vóru grundað á ósannindi

Tann 2. november 2010 bar Dagur og Vika tíðindi, sum var partur av “karaktermorði” av starvsfólki, sum beint frammanundan av sínum arbeidsgevara alment var lagt undir “grovt tænaðubrot”.

Hesi tíðindum kundu bara stuðla hesi ákæru og annars ta viðferð, sum starvsfólkið hevði fingið, og sum alment var stuðlað av Samtaki. Henda viðferð var beint mótsatt teirri viðferð, fakfeløg annars krevja av arbeidsgevarum hjá sínum limum.

Longu tá ið KVF bar hesi tíðindi, var tað alment kent, at tað var einki grundarlag fyri ákærunum. Nevndarlimir í avvarðandi felag høvdu undan hesum tíðindum í bløðunum púra avvíst hesar ákæru. Eisini var

í bløðunum ítøkiliga víst á, at einki grundarlag var fyri ákæruni um tænaðubrot.

Hóast hetta bar KVF hesi tíðindi,uttan at fylgja grundleggjandi fjølmiðlareglum, sum m.a. áseta, at í tíðindaflutningi skulu allir partar í málinum koma til orðanna.

Tað var einki gjørt fyri at kanna málið, áðrenn tíðindini vórðu send. Persónurin, sum tíðindini snúðu seg um, fekk heldur ikki móguleika fyri at svara fyri seg.

Umframt hetta var so púra eingin meining í tíðindunum. Talan var um ein persón, sum var farin úr starvi, og hvørs viðurskifti vóru endaliga avgreidd.

Páskotið fyri tíðindunum var eitt svar til eitt 12 daga gamalt óalment bræv frá almennum fakfeløgum um málið. Hetta bræv var púra óaktuelt, tá ið tað gjørdist tíðindi í KVF. Umframt tað hevði næstformaðurin nakrar dagar frammanundan váttað í Degi og Viku, at starvsfólkið einki brot hevði framt móti felagnum. Hervið kundi hetta mál enda.

Tað einasta, sum kundi náast við hesum tíðindum í KVF, var geva henda bókstavliga talað liggjandi persón enn ein smeit við at lata hesi fyri hann niðursetandi “tíðindi” vera seinasta orðið í hesum máli.

KVF: Tíðindi grundað á ósannindi var einki mistak

Hugsaði, at hesi “tíðindi” máttu vera eitt mistak hjá einstøkum journalisti. Tað **kundi** ikki bera til, at KVF sum stovnur kundi standa inni fyri “tíðindum”, sum kundu roknaast sum sálarligur ágangur móti persóni, sum heilsuliga frammanundan var ivaleysa illa fyri.

Aftaná, at persónurin nakrar vikur seinni ikki longur hevði móguleika at svara fyri seg, gjørdi eg KVF vart við hetta mistak, sum hetta mátti vera. Roknaði við sum eina sjálvfylgju, at KVF fór at koma við eini rætting og umbering.

Fekk skjótt svar aftur, at her var als ikki talan um nakað mistak. Her var talan um tíðindi, sum KVF sum stovnur stóð fyri.

Í svarinum varð m.a. sagt, at keldan til hesi tíðindi:

“hevur fullan rætt til at svara á tann hátt, honum lystir, og ongin av útsagnum hansara er av slíkum slagi, at vit kunnu prógva tær skeiv-ar.”

Tað mest prinsipiella í hesum svari er, KVF sjálvt váttar, at tað skal bera til hjá “sumum” at sleppa at svara “sum teimum lystir”uttan nakran kritiskan spurning. Hetta er beint í stríð við grundleggjandi journalistikk.

Hesi tíðindi vóru vóru sambært KVF komin til teirra stutt fyri um-

røddu tíðindasending. Hetta váttar, at tey vóru send púra ókritiskt oguttan kanning.

KVF visti og veit, at teirra tíðindi vóru grundað á ósannindi

Skrivaði so aftur til KVF og kundi vísa á, at hesi tíðindi vóru grundað á beinleiðis og óbeinleiðis ósannindi móttvegis púra ósekum persóni.

Tað er eingin ivi um, at her var talan um eitt greitt rættarbro, og at hetta var gjørt av KVF móti betri vitan.

Men nú kom einki svar, sum er vanligur taktikkur, tá ið fólk halda seg vera órættað av KVF. Men tað skuldi so ikki eydnast KVF at tiga hetta mál í hel.



Teir harmaðust í brævi um, at teir ikki høvdu verið nóg nágreiniligir. Eitt slíkt kringvarp skapar sær virðing og hevur eisini trúvirði har eftir.

Frá 2013 til 2016 var eitt rættarmál, har “prógvini” móti hesum ofri hjá KVF vóru ein grundleggjandi partur av málinum. Øll hesi “prógv” vórðu avvíst í Føroya Rætti sum prógv fyri nøkrum sum helst.

KVF: Ósannindi skulu ikki rættast

Leiðslan í KVF visti, at við at lýsa hetta rættarmál, kundi javnvág koma í umrødda skeiva tíðindaflutningin. Í hesum máli kom keldan hjá KVF enn tá við eini nýggjari frágreiðing viðvíkjandi umrødda “tænaðubrotinum”, sum fríkendi ákærda persónin.

Tískil kundi KVF nú vísa, at teir vildu lýsa báðar síður í hesi sak. Tá kundi málið aftur verið endað.

Miðlarnir vita um øll rættarmál. KVF plagar ikki at halda seg aftur at lýsa mál, har fólk gera seg inn onnur og tað í smærri málum enn hesum. Umframt var hetta eisini eitt prinsipielt mál um talufrælsi.

Men hetta mál hevði ongan áhuga hjá KVF. Tað tykist at vera eitt avgerandi prinsipp, at KVF kann ikki ásanna at hava gjørt nøkrum órætt. Tí kemur ikki upp á tal at rætta slík tíðindi, hóast tað er dokumenterað til fulnar, at tey vóru grundað á ósannindi.

Mentamálaráðið er so frægt, at tað harmast tað fortred, sum hesi “tíðindi” gjørdur manninum ta stuttu tíð, hann hevði eftir. Men sjálvt tað gjørdi KVF ikki.

Greitt brot á fjølmiðlareglur

Millum tær mongu ásetingarnar í leiðreglunum fyri fjølmiðlaetik, sum skulu tryggja okkara rættarsamfelag er henda

Fjølmiðlar eiga at verja einstaklingar ... fyri órætti frá ... felagskapum.

Hetta er ein regla, ið er sum skráddaraseymað til júst hendan tíðindaflutning. Slíkar reglur eru júst ætlaðar sum fyrirbygging av slíkum “órætti”, sum her er talan um. Men KVF gjørdi beint tað mótsatta.

Tað er óneyðugt at siga, at tá ið slíkt rættarbro ber til, so kann stórt alt bera til við tíðindaflutningiuttan mun til galdandi fjølmiðlalóg og-reglur.

Danmarks Radio og TV2: Sannleikin skal koma í fremstu røð

Tað kann vera áhugavert at gera eina sammeting við fjølmiðlar í rættarsamfelagnum Danmark. Her skulu nevast tvey dømi, sum tala fyri seg.

Í 2004 var eg í hornatøkum við danska TV2, sum hevði borið ósonn tíðindi um skatting av føroyskum fiskimonnum samanborið við danskar fiskimenn.

Í fyrsta umfari hildu teir upp á sítt. Men tá ið TV2 hevði fingið eina nágreiniliga frágreiðing um veruligu viðurskiftini, tóku teiruttan meira himpr tíðindini aftur. Teir harmaðust í brævi um, at teir ikki høvdu verið nóg nágreiniligir. Eitt slíkt kringvarp skapar sær virðing og hevur eisini trúvirði har eftir.

Eitt annað dømi: Í 2014 var ein rættilig gøla í danska býnum Mariager, tí ein limur í eini hvítusunnusamkomu skuldi hava gjørt seg inn á eitt samkynt kvinnuligt par.

Her var øsing so tað forsló. Tað vóru mótmælisgongur við ælabogafløggum við luttøku úr øllum landinum, eisini av fólkatingslimum. Samstundis var umrøddi maðurin meldaður til løgregluna av aðrari kvinnuni í hesum parlagnum. Hann varð síðan av ákærvaldinum skuldsettur fyri brot á revsilógina.

Danmarks Radio var eisini við í hesi øsing, har henda kvinna var hetjan sum ímyndin av bardagan-

um fyri rættvísi, og sum slapp at úttala seg “sum henni lysti”uttan nakran kritiskan spurning.

Men DR kom seinni eftir, at tað var ikki alt sum ruggaði við rætt við kelduna í hesum máli.

Teir fóru at kanna hennara trúvirði og kundu í eini sending fyrst í 2016 avdúka hana sum eitt lygivætti. Millum annað hevði hon yvir fyri einum fyrrverandi maka logið mammu sína at vera deyða, og hon hevði eisini logið seg sjálva at vera doyggjandi av krabbameini. Tað kom eisini fram, at hon hevði snýtt í próvførsluni móti ákærda hvítusunnumanninum.

Danmarks Radio ásannaði, at teir vóru villleiddir, og tá var eingin náði. Lygivættið í hesum máli varð so dyggiliga avdúkað. Tað er eingin vandi fyri, at hesin persónur aftur sleppur at gera seg inn á fólk ella stýra politisku skipanina í Danmark. Soleiðis virkar tíðindaflutningur í einum rættarsamfelagi. Ákæran móti umrødda manninum varð eisini slept, tá ið sannleikin kom fram, og hann varð reinsaður alment.

Í sambandi við hetta mál var ein eftirmeting, har fleiri undraðust yvir, at ein slíkur persónur kundi fáa alt upp á gos. Tað vóru onnur samkynd pør í Mariager, sum fingufrið. Tí kundu fólk halda, at øll henda søgan var grundað á heila-spuna.

Í londum, har almenna kringvarpið eingi mistøk ger, slepst undan slíkum eftirmetingum av tíðindaflutninginum.

Kringvarpsstýrið og fjølmiðlanevndin skuldu verið trygðin

Í Føroyum kann slíkur tíðindaflutningur sum hesin hjá KVF fara fram,uttan at nakar við ábyrgd letur við seg koma.

Ein trupulleiki er, at tað í Føroyum einki eftirlit er við tíðindaflutninginum. Tí kunnu fjølmiðlarnir gera stórt sæð gera, sum teimum lystir.

Stýrið er ovasta leiðslan á stovninum. Tað hevur yvirskipaðu ábyrgdina av “at ásetingarnar í lógini og øðrum fyriskipanum um virksemi stovnsins verða fylgdar.”

Men sjálvt eitt upplagt brot á grundleggjandi fjølmiðlareglur tykist ikki at nerva stýrið fyri KVF, hóast tað er fult kunnað um hetta mál.

Summir av aktørunum í hesum máli eru seinni farnir frá KVF av øðrum orsökum. Men formaðurin í stýrinum er tann sami frá tí hetta mál byrjaði. Endaligu ábyrgdina hevur tó politiska skipanin, sum hevur sett stýrið.

Tað, sum kann sigast at vera avgerandi í hesum máli, KVF hevur so seint sum 22. juni 2017 í brævi til mentamálaráðið hevur váttað, at eftir teirra tykki er einki galið við